

TYÖELÄMÄ- JA TASA- ARVOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 11/2008 vp

Hallituksen esitys laeiksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 11 luvun 2 ja 3 §:n, työttömyysturvalain ja vuorotteluvapaalain 17 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä lokakuuta 2008 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 11 luvun 2 ja 3 §:n, työttömyysturvalain ja vuorotteluvapaalain 17 §:n muuttamisesta (HE 165/2008 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Timo Meling, työ- ja elinkeinoministeriö
- koulutus- ja työvoimapolitiikan sihteerinä Sanna Siekkinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

- talouspoliittinen asiantuntija Ralf Sund, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- työvoimapolitiittinen asiamies Heikki Taulu, Akava ry
- asiantuntija Riitta Wärn, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- työmarkkina-asiamies Merja Hirvonen, Suomen Yrittäjät ry
- puheenjohtaja Lea Karjalainen, Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry
- puheenjohtaja Eija Tuutti, Työ- ja elinkeinohallinnon henkilöstöliitto THHL ry
- kassanjohtaja Markku Virtanen, Palveluolajien työttömyyskassa.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että julkisesta työvoimapalvelusta annettua lakia, työttömyysturvalakia ja vuorotteluvapaalakia muutetaan siten, että työvoimatoimikunnat muutettaisiin työllisyyden edistämistoimikunniksi. Toimikuntien merkitystä strategisena toimijana vahvistettaisiin siirtämällä työvoimapolitiittisten lausuntojen antaminen yksittäisen työnhakijan oikeudesta saada työttömyysetuutta ja vuorottelukorvausta

työ- ja elinkeinotoimistoille ja lisäämällä toimikuntien osuutta työvoiman saatavuuden turvaamisessa ja työllisyyden parantamisessa sekä työmarkkinoilla tapahtuvien muutostilanteiden ennakoinnissa ja muutosten johdosta tarvittavien toimenpiteiden suunnittelussa.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Työllisyyden edistämistoimikunnat

Esityksessä ehdotetaan työvoimatoimikuntien muuttamista työllisyyden edistämistoimikunniksi. Muutoksen tavoitteena on suunnata toimikuntien työ alueen työmarkkinoihin vaikuttavien muutosten ennakkointiin ja alueen työllisyyden edistämiseen. Uudistuksella on tarkoitus lisätä työmarkkinajärjestöjen ja muiden alueellisten toimijoiden välistä yhteistyötä ja keskinäistä luottamusta sekä parantaa mahdollisuuksia ohjata työvoimapolitiikkaa oman alueen työllisyyttä parhaiten palvelemaan suuntaan.

Valiokunta pitää ehdotusta työllisyyden edistämistoimikuntien perustamisesta perusteltuna. Valiokunta katsoo, että työmarkkinoilla tapahtuvien muutosten nopeus ja laajuus korostaa ennakkoinnin ja alueellisten toimijoiden välisen kiinteän yhteistyön tarvetta ja merkitystä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että työllisyyden edistämistoimikunnissa ovat edustettuina paitsi työnantajien, yrittäjien ja työntekijöiden edustajat myös muut keskeiset alueelliset toimijat, kuten kunnat, elinkeinoyhtiöt ja koulutuskeskukset. Valiokunta korostaa myös maatalousyrittäjien edustuksen tarpeellisuutta erityisesti niillä alueilla, joilla maatalouden rakennemuutos on voimakas tai maatalouselinkeinon piirissä on merkittäviä työvoimatarpeita.

Valiokunta katsoo, että kokoamalla yhteen eri tahoilla olevaa asiantuntemusta, tiivistämällä yhteistyötä ja käymällä säännöllistä, luottamuksellista näkemysten vaihtoa voidaan parantaa työmarkkinoiden muutosten ennakkointia ja hallintaa. Valiokunta pitää tärkeänä, että te-toimikunnat osallistuvat muutosten johdosta tarvittavien toimenpiteiden suunnitteluun, tekevät esi-

tyksiä alueensa työvoimapalvelujen kehittämiseksi, kokoontuvat säännöllisesti ja antavat tarpeen mukaan lausuntoja työelämää ja sen muutoksia koskevissa kysymyksissä.

Työvoimapoliittiset lausunnot

Toimikunnan tehtäviä työttömyysturva-asioissa ehdotetaan muutettavaksi siten, että työvoimapoliittisten lausuntojen antaminen yksittäisen henkilön oikeudesta saada työttömyysetuutta siirrettäisiin TE-toimistoille. Toimikuntien tehtävänä olisi kuitenkin seurata TE-toimiston työttömyysturva-asioissa antamia lausuntoja ja tukea toimistoa työvoimapoliittisten edellytysten arvioinnissa.

Lisäksi toimikunnalla olisi mahdollisuus antaa lausuntonsa tilanteissa, joissa työttömyysetuuden hakija valittaa työttömyysturvan muutoksenhakulautakuntaan tai vakuutusosikeuten päätöksestä, jolla hänen työttömyysetuutensa on evätty työstä kieltäytymisen tai työstä eroamisen vuoksi. Koska muutoksenhaun johdosta annettavat lausunnot tulee käsitellä nopeasti, lausunnot käsiteltäisiin lakiehdotuksen mukaan toimikunnan kolmijäsenisessä jaostossa, johon kuuluisi toimikunnan puheenjohtaja sekä yksi työnantaja- ja yksi työntekijäpuolen edustaja. Työelämän järjestöjä edustavat jäsenet sopisivat keskenään, millä tavoin toimikunnan jäsenet vuorottelevat jaostossa.

Vuonna 2007 annettiin yhteensä noin 1,87 miljoonaa työvoimapoliittista lausuntoa, joista toimikunnat antoivat noin 156 000. Vuonna 2007 työvoimatoimikunnissa äänestettiin yhteensä 1 548 kertaa. Työvoimapoliittisista lausunnoista noin 45 200 koski korvauksettoman määrääjän (ns. karenssin) asettamista.

Valiokunta katsoo, että työvoimatoimikunnilla on ollut tärkeä rooli työttömyysturvan työvoimapoliittisten edellytysten arvioimisessa. Toimikunnat ovat tuoneet työttömyysturvaratkaisujen tekoon sellaista paikallisiin työmarkkinoihin, toimialoihin ja olosuhteisiin liittyvää asiantuntemusta, jonka pohjalta ratkaisuja on voitu

tarvittaessa joustavoittaa ja sopeuttaa yleisen oikeustajun mukaisiksi. Valiokunta korostaa, että järjestöjen asiantuntemusta työvoimapolitiittisten edellytysten arvioinnissa tarvitaan jatkossakin ja on tärkeää, että toimikunnat tarkoin seuraavat alueensa TE-toimiston lausuntokäytännön kehittymistä.

Ottaen huomion lausuntojen suuren määrän ja ainakin suuremmissa toimikunnissa käytössä olleen summaarisen menettelyn valiokunta pitää perusteltuna muuttaa säännöksiä siten, että toimikunnat eivät enää osallistu yksittäisten lausuntojen antamiseen. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että muutoksen vaikutuksia muun muassa muutoksenhakujen määrään ja niissä tehtäviin ratkaisuihin seurataan. Samalla valiokunta korostaa, että lausuntojen siirtäminen virkamiesten annettaviksi korostaa yksiselitteisen ja selkeän lainsäädännön tarvetta ja merkitystä.

Valiokunta pitää tärkeänä, että lakiehdotuksen mukaan te-toimikunnan jaosto käsittelee työttömyysetuuden epäämistä koskevat valitukset ja voi antaa niistä lausuntonsa. Jaoston käsittely on lakiehdotuksessa rajattu työstä kieltäytymistä ja työstä eroamista koskeviin päätöksiin. Jaosto ei käsittele valituksia, jotka johtuvat työttömyysturvan epäämisestä esimerkiksi siksi, että henkilön ei ole katsottu olevan työmarkkinoiden käytettävissä tai hän on kieltäytynyt koulutuksesta tai muusta työmarkkinatoimenpiteestä tai keskeyttänyt toimenpiteen. Valiokunta pitää tärkeänä, että jaoston toimivallan rajauksen vaikutuksia seurataan ja ryhdytään tarvittaessa toimiin jaoston toimivallan laajentamiseksi, jos työmarkkinaosapuolten asiantuntemuksen saaminen myös näiden asioiden käsittelyyn osoittautuu tarpeelliseksi.

Työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstön työturvallisuudesta huolehtiminen

Korvauksettomiin määräaikoihin ja työttömyysetuuden pysyvään menetykseen liittyvät päätökset merkitsevät yleensä asiakkaan ja hänen perheensä toimeentulon huomattavaa hankaloitumista. Jotkut asiakkaat voivat reagoida päätök-

seen hyvinkin voimakkaasti ja esiintyä uhkaavasti.

Käytännössä virkailijoiden kannalta suurin kysymys työvoimapolitiittisten lausuntojen siirtämisessä työvoimatoimistojen annettavaksi onkin se, henkilöityykö työvoimapolitiittisen lausunnon sisältö yksittäiseen virkailijaan ja miten se vaikuttaa virkailijan turvallisuuteen.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että TE-toimistoissa huolehditaan lausuntoja antavien virkailijoiden turvallisuudesta. Tärkeää on, että henkilöstö koulutetaan turvallisuuskysymyksiin ja huolehditaan turvallisuusnäkökohtien huomiointiin ottamisesta tilaratkaisuissa. Samalla valiokunta kuitenkin korostaa, että hallinnon läpinäkyvyys ja oikeudenmukaisuus tulee taata ja turvata asiakkaan oikeus saada kaikki tarvitsemansa tiedot häntä koskevan päätöksen perusteista ja keskustella asiasta tarvittaessa myös asiaa käsitelleen virkailijan kanssa. Valiokunta painottaa, että parhaiten virkailijoiden työturvallisuuteen vaikutetaan huolehtimalla siitä, että päätökset perustellaan ymmärrettävästi ja työttömyysturvallainsäädäntö vastaa ihmisten oikeustajua ja on niin selkeä ja yksiselitteinen, että asiakas ymmärtää, mistä päätös johtuu.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lausuntoja antavien työvoimaneuvojien tehtävänkuvauksessa ja palkkauksessa tulee ottaa huomioon tehtävien muuttuminen ja vastuun lisääntyminen.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 11 luvun 2 ja 3 §:n muuttamisesta

3 §. Työllisyyden edistämistoimikunnan asettaminen ja tehtävät. Lakiehdotukseen ei sisälly te-toimikunnan päätösvaltaisuutta koskevia säännöshdotuksia. Vaikka toimikunnan tehtävät pääasiassa ovat neuvottelukuntatyyppejä, valiokunta pitää tärkeänä, että toimikunta voi tarvittaessa myös virallisesti päättää kannastaan esillä oleviin asioihin. Tästä syystä valiokunta ehdottaa, että 3 §:ään lisätään toimikunnan päätösvaltaisuutta koskeva 3 momentti.

2. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

4 §. *Työvoimapolitiittinen lausunto.* Lakiehdotuksen 4 §:n 5 momentin mukaan te-toimikunnan tehtävänä olisi ottaa kantaa työ- ja elinkeinotoimiston tekemään valitusvastineeseen tilanteessa, jossa työnhakija on valittanut työttömyysetuuden maksajan antamasta päätöksestä, joka koskee työstä kieltäytymisen tai työstä eroamisen perusteella annettua työvoimapolitiittista lausuntoa. Jotta säännöksestä ilmenisi, mitä te-toimikunnan jaoston tulee konkreettisesti tehdä, työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa lainkohdan täsmentämistä siten, että te-toimikunta antaisi lausunnon työttömyysetuuden hakijan valitukseen. Jos jaoston kanta ei ole yksi-

mielinen, lausuntoon on mahdollista liittää eräviä mielipide.

Lisäksi momenttiin ehdotetaan teknistä muutosta, joka johtuu julkisesta työvoimapalvelusta annettuun lakiin ehdotetusta te-toimikunnan päätösvaltaisuutta koskevasta lisäyksestä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

että 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotukset**1.****Laki****julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 11 luvun 2 ja 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisesta työvoimapalvelusta 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun lain (1295/2002) 11 luvun 2 §:n 2 momentti ja 3 § seuraavasti:

11 luku

Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö

2 §
(Kuten HE)

3 §

Työllisyyden edistämistoimikunnan asettaminen ja tehtävät

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Te-toimikunta on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla. Jos te-toimikunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtajat ovat esteellisiä käsittelemään asiaa, asian käsittelyn ajan puheenjohtajana toimii te-toimikunnan keskuudestaan valitsema muu jäsen. Te-toimikunnan päätökseksi tulee se mielipide, jota jäsenten enemmistö kannattaa. Äänten mennessä tasan tulee päätökseksi se mielipide, jota kokouksen puheenjohtaja kannattaa. (Uusi)

(4 ja 5 mom. kuten HE:n 3 ja 4 mom.)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

2.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 4 §:n 3 momentti ja 9 §:n 2 momentti, 10 luvun 10 §, 11 luvun 2 §:n 2 momentti ja 4 §:n 1, 3 ja 5 momentti, 12 luvun 1 §:n 5 momentti ja 9 § sekä 13 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentti, 3 §:n 1 momentti ja 9 §, sellaisina kuin niistä ovat 10 luvun 10 § laissa 1180/2005, 11 luvun 4 §:n 1 momentti laissa 1217/2005 ja 3 momentti laissa 1330/2004 sekä 12 luvun 9 § ja 13 luvun 9 § osaksi laissa 1089/2006 seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

4 ja 9 §
(Kuten HE)

10 luku

Koulutuspäivärahaa koskevat säännökset

10 §
(Kuten HE)

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §
(Kuten HE)

4 §

Työvoimapoliittinen lausunto

(1 ja 3 mom. kuten HE)

Te-toimikunta *voi antaa lausunnon* työttömyysetuuden hakijan tekemään valitukseen asiassa, jossa työ- ja elinkeinotoimisto on täydentänyt edellä 2 momentissa tarkoitettulla tavalla 2 luvun 8, 9, 12 tai 21 §:n taikka 8 luvun 2 tai 4 a §:n perusteella antamaansa työvoimapoliittista lausuntoa ja jossa on kyse siitä, että työnhakija on kieltäytynyt, eronnut tai omasta syystään erotettu työstä. Lisäksi te-toimikunnan tehtävänä on seurata työ- ja elinkeinotoimiston lausuntokäytäntöä ja tukea toimistoa työttömyysturvan työvoimapoliittisten edellytysten arvioinnissa. Te-toimikunnan kokoonpanosta, (*poist.*) päätösvaltaisuudesta ja muista tehtävistä säädetään julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa. Tarkempia säännöksiä työvoimapoliittisen lausunnon toimittamisesta ja lausuntoon merkittävistä seikoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

12 luku

Muutoksenhaku

1 ja 9 §
(Kuten HE)

13 luku

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

**Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat
säännökset**

1, 3 ja 9 §
(Kuten HE)

Helsingissä 18 päivänä marraskuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Arto Satonen /kok	Esa Lahtela /sd
vpj.	Jukka Gustafsson /sd	Markus Mustajärvi /vas
jäs.	Susanna Haapoja /kesk	Sanna Perkiö /kok
	Hannakaisa Heikkinen /kesk	Katja Taimela /sd
	Anna-Maja Henriksson /r	Tarja Tallqvist /kd
	Arja Karhuvaara /kok	Jyrki Yrttiaho /vas
	Johanna Karimäki /vihr	vjäs. Elsi Katainen /kesk.
	Merja Kuusisto /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.

VASTALAUSE

Perustelut

Hallituksen esitys muuttaa nykyisten työvoimatoimikuntien asemaa ratkaisevalla tavalla. Työllisyyden edistämistoimikunnat osallistuvat jatkossa asiakkaan työttömyysturva-oikeuden käsittelyyn rajoitetusti ja hyvin suppean jaoston toimesta. Kaikki muu päätöksenteko työttömyysturvaratkaisuissa siirretään yksittäisen työntekijän tehtäväksi työ- ja elinkeinotoimistossa. Tämä siirto ei lisää työllisyyden edistämistoimikunnan merkitystä strategisena toimijana yhtään, toisin kuin esityksen perusteluissa kerrotaan. Tavoite siitä, että paikallisella ja seudullisella tasolla työllisyyden, työttömyyden ja työmarkkinamuutosten sidosryhmät kokoontuvat yhteen ja pohtivat eri toimintamalleja, on aivan oikea. Nyt kuitenkin luodaan malli, joka virallistaa jo usean työvoimatoimiston normaalikäytännön antamatta työllisyyden edistämistoimikunnalle yhtään uutta asiaa päätettäväksi. Jatkossakin ne tahot, jotka ovat edustettuina toimikunnissa, tekevät päätökset omalla toimialueellaan.

Hallituksen esitys voi parantaa tiedonkulkua eri viranomaisten ja sidosryhmien välillä paikallisella tasolla. Se voi myös johtaa siihen, että sellaisilla alueilla, joissa hallinto- ja sektorirajat ylittävä yhteistoiminta on ollut vierasta, omakсутaan uusia toimintatapoja. Näitä strategisia tavoitteita olisi voitu edistää luopumatta työvoimatoimikunnan tärkeästä roolista työttömyysturvaratkaisujen päättäjänä.

Nykyisten työvoimatoimikuntien asema

Aikoinaan työvoimatoimikunnat perustettiin tuomaan virkamiesvallan rinnalle sellaista harkintaa, joka perustui paikallis- ja toimialatuntemukseen. Toimikunnat pystyivät, niin halutesaan, hyödyntämään työttömyysturvalain suoman mahdollisuuden harkita tapauskohtaisesti työttömyysturvaratkaisuja, silloin kun siihen oli

erityinen laissa mainittu "muu näihin rinnastettava syy".

Työvoimatoimikunnat ovat voineet harkintaansa perustuen joustavoittaa ja järkevöittää linjauksia. Sen ansiosta perusteettomia päätöksiä, joissa työttömyysturvaetus on evätty määrä- tai määräämättömäksi ajaksi, on voitu karsia. On päivänselvää, ettei yksittäinen hallinnon työntekijä kykene samaan arviointiin, mihin monijäseninen ja erilaista asiantuntijaosaamista edustanut toimikunta kykeni.

Asiakkaan oikeusturva

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, ettei muutos heikennä hakijan oikeusturvaa. Jo työvoimatoimikuntien toimialueen laajennus johti siihen, että työttömyysturvatulkinnat tiukentuivat, vaikka työttömyysturvalakia ei muutettu mitenkään.

Esitetty muutos toimivallan siirrosta yksittäiselle työntekijälle johtaa lain tulkintojen tiukentumiseen. Hallinnon työntekijää on helppo käsitellä ylhäältä alas. Työvoimatoimikunta sen sijaan toimi itsenäisesti. Sillä, käyttääkö lain suoma harkintavaltaa yksittäinen työntekijä vai sitä varten perustettu monijäseninen toimielin, on selkeä ero.

Toimikunnat antoivat vuoden 2007 aikana yhteensä 156 000 työvoimapolitiittista lausuntoa, joista äänestettiin 1 548 tapauksessa. Vuonna 2007 vakuutus-oikeus ratkaisi 851 työttömyysturvaan liittyvää valitusasiaa, joista sadassa työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan päätös muuttui. Lautakunta ratkaisi vastaavasti 7 806 valitusasiaa, joissa ensi asteessa annettu päätös muuttui 17 %:ssa tapauksista. Käytännössä myös äänestyspäätökset toimikunnassa ovat lujittaneet muutoksen hakijan asemaa valitusprosessissa. Nyt se mahdollisuus poistuu valtaosassa ratkaisuja.

Yrittäjien ja yrittäjien perheenjäsenten työttömyysturvaoikeus

Työttömyysturvalain ongelmallisimpia kohtia ovat olleet yrittäjien ja heidän samassa taloudessa asuvien perheenjäsentensä oikeus saada työttömyysetuutta. Ratkaisut ovat olleet vaikeaselkoisia ja vaikeasti ennakoitavissa. Työttömyysturvalakia tulee tältä osin muuttaa joka tapauksessa. Nykyisessä tilanteessa työvoimatoimikunnat ovat voineet tehdä ratkaisuja, jotka kuitenkin ovat huomioineet hakijan tilanteen, yritystoiminnan tosiasialliset ehdot, paikalliset tekijät ja kilpailutilanteen.

Nyt epäselvän työttömyysturvalain ongelma jää elämään, mutta mahdollisuus lieventää lain epäkohtia poistuu, koska yksittäisellä työntekijällä ei ole aina riittävää asiantuntemusta eikä lain suomaa harkintavaltaa ratkaisuihin, niin kuin on ollut toimikunnilla.

Työllisyyden edistämistoimikunnan perusteeton toimivaltarajaus työttömyysturvavalituksissa

Hallituksen esityksen mukaisesti toimikunta ottaa kantaa työttömyysetuuden hakijan tekemään valitukseen vain tapauksessa, jossa kyse on työstä eroamisesta, erottamisesta tai kieltäytymisestä. Esityksessä mainitaan, että siinä pyritään rajaamaan asiat mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Perusteluita, miksi työmarkkinoiden käytettävissä olo, kieltäytyminen tai eroaminen koulutuksesta tai työvoimapolitiisesta toimenpiteestä on rajattu pois toimikunnalta, ei ole esitetty kuitenkaan missään. Kyseisestä asiasta ei löydy riviäkään hallituksen esityksen perusteluista eikä asiantuntijalausunnoista. Myöskään asiantuntijakuulemisen aikana valiokunnassa asiaan ei saatu mitään lisävalaistusta tai -perusteluita, vaikka niitä useaan otteeseen kysyttiin. Tältä osin kyse on huonosta lain valmistelusta.

Myös koulutuksesta ja toimenpiteestä kieltäytymisessä tai niistä eroamisesta tulisi kuulla toimikuntaa pelkän hallinnon edustajan näkemyksen sijaan. Ratkaisut voivat johtaa asiakkaan työttömyysturvan epäämiseen viikkojen ajaksi tai pahimmassa tapauksessa määräämättömäksi ajaksi. Siksi mahdollisimman tasapuolinen asi-

oiden käsittely olisi perusteltua myös näissä ratkaisuihin. Sen on todennut myös Työttömien Valtakunnallinen Yhteistyöjärjestö TVY ry omassa lausunnossaan.

Virkamiesvalta vs. asiakkaan näkemys

Asiantuntijalausunnoissa ja valiokuntakuulemisen aikana painottui voimakkaasti hallinnon näkemys. Siinä korostettiin päätösten nopeuttamista, mutta niiden sisällön muuttumiseen ei juuri kiinnitetty huomiota. Samoin päätöksenteon helppous korostui lausunnoissa.

Tärkeimmäksi seikaksi hallinnon työntekijäkuntaa kuultaessa nousi työturvallisuus ja se, että yhden virkailijan nimen esiintyminen kielteisessä työttömyysturvapäätöksessä voi johtaa pahimmillaan jopa väkivaltaisiin reaktioihin kyseistä työntekijää kohtaan.

Väkivallan uhka tulee aina ottaa vakavasti ja pyrkiä toimimaan niin, ettei sellaisia tilanteita synny. Eikö olisi syytä pohtia asiaa myös siltä kannalta, että yleisesti tunnettu ja perusteiltaan hyväksytty lainsäädäntö kulkee rinta rinnan kansalaisten oikeustajun kanssa? Eikö lain ja sen pohjalta tehtyjen ratkaisujen tulisi olla niin läpinäkyviä ja johdonmukaisia, että asiakas tuntee oikeutensa ja kokee tullessa kohdelluksi tasa-vertaisesti ja lakiin perustuen?

Helsingin työvoimatoimikunnassa Akavaa edustanut jäsen toi ansiokkaasti esille myös muun kuin virkamiesnäkömyksen. Asiantuntija kertoi, että hän on kokenut voivansa vaikuttaa toimikunnassa. Hän myös muistutti, että kaikilla työttömyysturvaetuuden hakijoilla ei ole sitä lainsäädännön tuntemusta eikä oma-aloitteisuutta, joita omien oikeuksien valvominen vaatii. Esitettyjen muutosten jälkeen tämä ongelma vain pahenee.

Asiantuntija lopetti lausuntonsa ytimekkäästi: "Tiivistäen totean, että nykyinen työvoimatoimikunta on tarjonnut vähäisin kustannuksin laajapohjaisen, kolmikantaisen kokoonpanon käsittelyyn eräissä työttömyysturvan asiaryhmissä, joita on vuosien varrella hieman vähennettykin. Äänestämällä syntyneissä ratkaisuihin on usein äänestetty valitusasteissakin."

Te-toimikunnan jaoston kokoonpano

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että valitusasioita käsitellessään TE-toimikunta toimisi jaostona, johon kuuluisi työvoimaviranomaista edustavan TE-toimikunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi yksi työnantaja ja yksi työntekijöitä edustava jäsen. Ehdotettu jaoston kolmijäseninen kokoonpano on liian suppea. Työntekijöiden monipuolisen näkökulman varmistamiseksi esitämme, että te-toimikunnan alainen jaosto koostuisi kolmesta työntekijöitä edustavasta jäsenestä yhden jäsenen sijaan. Muutoin kokoonpano vastaisi hallituksen esityksessä esitettyä. Tällöin jaosto olisi viisijäseninen.

Kustannukset hallituksen esityksen perusteena
Ainakaan nykyisen järjestelmän aiheuttamat kustannukset eivät voi olla peruste lakkauttaa nykyisiä työvoimatoimikuntia. Toimikuntien aiheuttamat suorat kustannukset ovat olleet

645 000 euroa/vuosi. Kustannukset ovat syntyneet yhdeksäsäkymmenessä työvoimatoimikunnassa, joiden toimintaan ovat osallistuneet sadat henkilöt, jotka ovat edustaneet paitsi hallinnon työntekijöitä myös edustavimpia työmarkkinajärjestöjä alueellaan. Toimikuntaa koh- ti laskien vuosittainen keskimääräinen kustan- nus on ollut vain n. 7 200 euroa.

Kolmikantaisen valmistelun pohjalta syntyy nyt paradoksi, jossa kolmikantainen päätöksente- ko poistuu paikallisella tasolla hyvin tärkeissä asioissa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 3. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että 1. ja 2. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Vastalauseen muutosehdotukset).

Vastalauseen muutosehdotukset**1.****Laki****julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 11 luvun 2 ja 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan julkisesta työvoimapalvelusta 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun lain (1295/2002) 11 luvun 2 §:n 2 momentti ja 3 § seuraavasti:

11 luku

Toimeenpanoon liittyvä yhteistyö

2 §
(Kuten TyVM)

3 §

Työllisyyden edistämistoimikunnan asettaminen ja tehtävät

(1—3 mom. kuten TyVM)

Te-toimikunnan työttömyysetuuden työvoimapoliittisiin edellytyksiin liittyvistä tehtävistä säädetään työttömyysturvalaissa (1290/2002). Työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:n 5 momentin

ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuja asioita käsitellessään te-toimikunta toimii jaostona. Jaostoon kuuluu te-toimikunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan lisäksi yksi työnantaja ja kolme työntekijöitä edustavaa jäsentä. Jaosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja muut jäsenet ovat saapuvilla. Jaoston kannaksi tulee se mielipide, jota jäsenten enemmistö kannattaa. Jos jaoston puheenjohtaja

ja varapuheenjohtaja ovat esteellisiä käsittelemään asiaa, asian käsittely siirretään työ- ja elinkeinokeskuksen määräämälle toisen työ- ja elinkeinotoimiston yhteydessä toimivalle te-toimikunnalle.

(5 mom. kuten TyVM)

Voimaantulosäännös
(Kuten TyVM)

2.

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 1 luvun 4 §:n 3 momentti ja 9 §:n 2 momentti, 2 luvun 5 §:n 1 ja 4 momentti, 10 luvun 10 §, 11 luvun 2 §:n 2 momentti ja 4 §:n 1, 3 ja 5 momentti, 12 luvun 1 §:n 5 momentti ja 9 § sekä 13 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentti, 3 §:n 1 momentti ja 9 §,

sellaisina kuin niistä ovat 10 luvun 10 § laissa 1180/2005, 11 luvun 4 §:n 1 momentti laissa 1217/2005 ja 3 momentti laissa 1330/2004 sekä 12 luvun 9 § ja 13 luvun 9 § osaksi laissa 1089/2006 seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

4 §

Lain toimeenpano

Työ- ja elinkeinotoimisto antaa työttömyystuuden saamisen työvoimapolitiisista edellytyksistä Kansaneläkelaitosta ja työttömyyskassaa sitovan lausunnon siten kuin 11 luvun 4 §:ssä säädetään. *Lausunnon antaa kuitenkin työllisyyden edistämistoimikunnan (te-toimikunta) jaosto, jos te-toimisto katsoo asian käsittelyn jaostossa tarpeelliseksi säännösten tulkinnanvarai-*

suuden, tulkintalinjan vahvistamisen tai muiden syiden johdosta taikka jos työttömyysetuuden hakija jaostokäsittelyä vaatii. Lausuntokäytännön lainmukaisuutta ja yhdenmukaisuutta valvoo toimialueellaan työ- ja elinkeinokeskuksen määräämä työ- ja elinkeinokeskuksen virkamies (työttömyysturva-asiamies). Työ- ja elinkeinokeskus määrää lisäksi toimialueeltaan työttömyysturva-asiamiehen sijaisen. Työttömyysturva-asiamiehen sijaiseen sovelletaan, mitä muualla tässä laissa säädetään työttömyysturva-asiamiehestä.

9 §

(Kuten TyVM)

2 luku

Etuuden saamisen työvoimapoliittiset edellytykset

5 § (Uusi)

Yritystoiminnan päättyminen ja keskeytyminen

Päätömisesti yritystoiminnassa 4 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla tavalla työllistyneen henkilön katsotaan edelleen työllistyvän siinä siihen ajankohtaan asti, jona yritystoiminta todistettavasti on lopetettu tai se on ollut yhdenjaksoisesti keskeytyneenä neljän kuukauden ajan. Yritystoiminta on katsottava lopetetuksi konkurssiin asettamisella tai siinä aiemmin työllistyneen henkilön työkyvyn alennuttua olennaisesti tai kun muutoin on ilmeistä, ettei sitä enää jatketa. Yritystoiminta katsotaan todistettavasti keskeytetyksi, kun yhtiön selvitystilan tai yhtiön purkamista koskevan sopimuksen taikka ammatinharjoittajan tekemien ilmoitusten ja toimenpiteiden perusteella on pääteltävissä, että tuotannollinen ja taloudellinen toiminta on keskeytetty. *Päätömisesti työllistymisen yritystoiminnassa katsotaan päättyneen, kun työnhakijan esittämän selvityksen perusteella tai muutoin on ilmeistä, ettei toimintaa enää jatketa siten, että se estäisi kokoaikaisen työn vastaanottamisen.* Yritystoiminnan päättymisestä tai keskeyttämisestä ja siitä vaadittavista selvityksistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Edellä 1 luvun 6 §:n 4 momentissa tarkoitettun yrittäjän perheenjäsenen päätömisesti työllistymisen yritystoiminnassa katsotaan päättyneen, kun työnhakijan esittämän selvityksen perusteella tai muutoin on ilmeistä, ettei toimintaa enää jatketa siten, että se estäisi kokoaikaisen työn vastaanottamisen.

10 luku

Koulutuspäivärahaa koskevat säännökset10 §
(Kuten TyVM)

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset2 §
(Kuten TyVM)

4 §

Työvoimapoliittinen lausunto

Työ- ja elinkeinotoimisto *tai te-toimikunnan jaosto* antaa työvoimapoliittisen lausunnon 2 luvussa ja 7 luvun 3—5 ja 7 §:ssä, 8 luvussa ja 9 luvun 7 §:n 2 momentissa sekä julkisesta työvoimapolitiikasta annetun lain 5 a luvun 2 §:n 1—3 momentissa säädettyistä edellytyksistä. Työvoimapolitiikassa lausunnossa on todettava työllistymisohjelman laatiminen, työllistymisohjelman alkamisajankohta, toimenpiteen sisältäminen työllistymisohjelmaan sekä muut työllistymisohjelmallisen maksamiseksi tarpeelliset seikat.

— — — — —
(3 mom. kuten TyVM)
— — — — —

Te-toimikunta voi antaa lausunnon työttömyysetuuden hakijan tekemään valitukseen asiassa, jossa työ- ja elinkeinotoimisto on täydentänyt edellä 2 momentissa tarkoitettulla tavalla 2 luvun 8, 9, 12 tai 21 §:n taikka 8 luvun 2 tai 4 a §:n perusteella antamaansa työvoimapoliittista lausuntoa ja jossa on kyse siitä, *katsotaanko työnhakijan olevan työmarkkinoiden käytettävissä, tai siitä, että työnhakija on kieltäytynyt, eronnut tai omasta syystään erotettu työstä, koulutuksesta tai työvoimapoliittisesta toimenpiteestä.* Lisäksi te-toimikunnan tehtävänä on seurata työ- ja elinkeinotoimiston lausuntokäytäntöä ja tukea toimistoa työttömyysturvan työvoimapolitiittisten edellytysten arvioinnissa. Te-toi-

mikunnan kokoonpanosta, päätösvaltaisuudesta ja muista tehtävistä säädetään julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa. Tarkempia säännöksiä työvoimapolitiittisen lausunnon toimittamisesta ja lausuntoon merkittävistä seikoista voidaan antaa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella.

12 luku

Muutoksenhaku

1 §

Muutoksenhakuoikeus

Työ- ja elinkeinotoimiston *tai te-toimikunnan jaoston* antamasta sitovasta lausunnosta ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

9 §
(Kuten TyVM)

13 luku

Tietojen saamista ja luovuttamista koskevat säännökset

1, 3 ja 9 §
(Kuten TyVM)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten TyVM)

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat työvoimatoimikunnan toimivaltaan kuuluneet asiat ratkaisee työ- ja elinkeinotoimisto *tai te-toimikunnan jaosto*.

(3 mom. kuten TyVM)

Helsingissä 18 päivänä marraskuuta 2008

Markus Mustajärvi /vas
Jyrki Yrttiaho /vas
Jukka Gustafsson /sd
Esa Lahtela /sd

Katja Taimela /sd
Merja Kuusisto /sd
Tarja Tallqvist /kd